

Spelenderwijs leren vertrouwen
op eigen kunnen

2 tot 4 jaar

Daltonpeuters

Schiedam heeft de primeur, met de eerste Daltonpeuterspeelzaal van Nederland. Een initiatief van Openbare Daltonbasisschool De Klinker en kinderopvangorganisatie KomKids. Twee dagdelen per week maken peutertjes kennis met een aantal Daltonprincipes zoals samenwerken en zelfstandigheid. Wat zijn de ervaringen tot nu toe? JELLE GUNNEWEG

Het is een spannende zoektocht voor de eerste Daltonpeuterspeelzaal van Nederland. Wat kun je allemaal van peuters vragen? Zelf hun jas en schoenen laten aandoen? Geen probleem. Ook zelfstandig naar het toilet gaan en speelgoed opruimen kunnen ze al snel. Maar veters strikken, dat gaat te ver. Dus: waar ligt de grens bij de zelfstandigheidsontwikkeling van drie- en vierjarigen? Wanneer is een kind nog aan het spelen en wanneer lijkt het te veel op een schoolsituatie? De medewerkers van de peuterspeelzaal van De Klinker hebben ervoor gekozen om de principes van het Daltononderwijs naar peuters te vertalen, maar officiële regels zijn er niet. En bij dit experiment worden ze ook nog eens op de vingers gekeken. Zo heeft het Daltonlectoraat van de Saxion Hogescholen in Deventer zich op deze speelzaal gestort. De onderzoeksgroep vergelijkt de principes van het Daltononderwijs met bestaande peuterpedagogische praktijken (zoals Reggio Emilia en allerlei varianten van voorschoolse educatie). Hieruit moet een eigen Daltontheorie ontstaan: de zogeheten Daltonpeuterpedagogiek.

Maar zolang die 'handleiding' er nog niet is, proberen de medewerkers in Schiedam de kinderen alvast kennis te laten maken met de drie Daltonprincipes: verantwoordelijkheid, samenwerken en zelfstandigheid. Zo spelen de kleuters en de peuters samen buiten op het schoolplein, zodat ze al vroeg met elkaar in contact komen. En er komen steeds twee kleuters bij de peuterspeelzaal op bezoek, om ze te helpen met het aankleden en het knutselen. Dat de principes van Dalton in de praktijk nog niet altijd goed uit de verf komen, toont een van de kinderen ongewild aan. Tijdens de rondleiding zien we de peuters gezellig knutselen aan een grote tafel. Op de vraag waarom Umut (zes jaar) een rood schort aan heeft en de rest allemaal een geel, antwoordt hij met enige trots: 'Omdat ik de grootste ben.' En waarom is hij als grote knul dan nu bij de ukkie aanwezig?

'Omdat het moet van de juff!' Als hij vervolgens ook zelf het knutselwerkje van Matthijs afmaakt in plaats van het hem voor te doen, schudt een van de leidsters lachend haar hoofd. 'We hebben nog heel wat uit te leggen geloof ik!'

Overstap

De peuterspeelzaal is een initiatief van Openbare Basisschool De Klinker en kinderopvangorganisatie KomKids. De start was vorig jaar maart. De school hoopt met het initiatief ouders van jonge kinderen al vroeg te interesseren voor De Klinker. En dat is hard nodig, want het leerlingaantal daalt door een vergrijzende wijk. De peuters zitten nu in een lokaal in hetzelfde gebouw als de rest van de school, en dat maakt de overstap naar de kleuters hopelijk minder groot.

Tanja Raap was als intern begeleidster al verbonden aan De Klinker en begeleidt nu ook de peuterspeelzaalleidsters. Eén ding staat voor haar vast: 'De peuterspeelzaal mag geen verlengstuk van de school zijn.' Natuurlijk wordt er wel samengewerkt, bij de viering van het sinterklaas- en kerstfeest bijvoorbeeld. Ook worden kleuters van de basisschool uitgenodigd om samen met de peuters te werken en te spelen. Maar

Wanneer is een kind nog aan
het spelen en wanneer lijkt het te veel
op een schoolsituatie?

het blijft bij snuffelen aan elkaar. Tanja Raap: 'Belangrijkste is, dat het vertrouwd en veilig is voor de kinderen. Daarom gaan we voorzichtig te werk en bekijken we steeds wat wel past bij hun mogelijkheden en wat niet.' Volgens Tanja Raap is juist daarom de Daltonaanpak geschikt voor elk kind. 'Ik zeg altijd maar: je bént niet Dalton; je wórdt een Daltonkind. Wij horen vaak dat onze schoolkinderen veel zelfstandiger zijn, goed kunnen plannen en hun eigenheid kennen. Die vaardigheden ontwikkelen ze in de loop der jaren. En daar kunnen ze niet vroeg genoeg mee beginnen wat ons betreft.'

De rol van ouders is daarbij heel groot. Op school, maar ook al bij de peuters worden zij voortdurend betrokken bij de ontwikkeling van hun kind. Zo zijn de moeders en vaders het eerste half uur welkom voor een kopje koffie. En dat is echt niet alleen voor de gezellig-

heid, maar ook om in de praktijk te zien hoe er met de kinderen wordt omgegaan.

Moeder Francis Hoenkoop is zeer te spreken over de speelzaal. Zij had haar zoontje Damian (drie jaar) in eerste instantie ingeschreven bij een 'gewone' peuterspeelzaal. Als snel merkte ze dat Damian niet goed in de groep lag. Ze is direct overgestapt toen de nieuwe peuterklas startte. De leidsters van de andere speelzaal reageerden niet bepaald enthousiast. Hoenkoop: 'Naast de aandacht voor zelfstandigheid en samenwerken, mag hij hier ook gewoon spelen en knutselen. En na drie weken beet hij al niet meer en kon hij zelf zijn jas aandoen!'

Dagritmekaarten

Wie een kijkje neemt in het lokaal waant zich in een gewone peuterspeelzaal met een poppenhoek, een kruipruimte en een grote knutseltafel. Slechts een enkel on-

De Daltonprincipes

Helen Parkhurst (1887-1973) richtte aan het begin van de vorige eeuw de eerste Dalton-school op in New York. Volgens Parkhurst leren kinderen het meest door zelf te ontdekken en te doen en niet door te reproduceren wat de leerkracht heeft voorgezegd. In essentie is haar theorie terug te brengen op drie principes: vrijheid/verantwoordelijkheid, samenwerken en zelfstandigheid. Deze Daltonprincipes zijn nog altijd actueel en worden steeds meer toegepast.

derdeel verraadt het Daltonconcept. Zo hangen aan de wand grote foto's met daarop de indeling van de ochtend (spelen, iets eten en drinken, knutselen). Kinderen weten dus meteen bij binnenkomst waar ze aan toe zijn. Bij de kleuters kennen ze deze dagritmekaarten ook, maar daar zijn de afbeeldingen kleiner. Ook opvallend: het toilet bevindt zich in de speelzaal zelf (en dus niet op de gang). De kinderen kunnen zo zelf naar de wc, zonder hulp van de juf.

Vaste leidster Anita van Komen was al een bekend gezicht op De Klinker, als moeder en als onderwijsassistent. Dat heeft als voordeel dat ze de school van binnen goed kent. Maar het heeft als nadeel dat ze nauwelijks bekend is met haar werkgever (KomKids), haar collega's en de kinderopvangsector. Toch pleit ze juist voor aansluiting bij een school, in plaats van een speelzaal apart in een wijkgebouw. De uitwisseling met de kleuters heeft absoluut een meerwaarde. Ze zou wel graag meer informatie en kennis met haar collega's willen delen. Onderwijs en welzijn zijn immers verschillende sectoren.

Van Komen: 'Ik had in het begin heus wel mijn twijfels over de Daltonaanpak. Als de kinderen bijvoorbeeld een hoop rommel maakten bij het opruimen van de melkpakjes. Ik laat dat nu gebeuren en zie ze zelf oplossingen bedenken. Kinderen spelenderwijs stimuleren en ze vervolgens vertrouwen zien krijgen in hun eigen kunnen. Dat is toch fantastisch?!' «